

Nr 181.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 13 mars 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Felix Hamrin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anmäler följande frågor om pension åt vissa i statens tjänst anställda personer och anför därvid:

Utrikesdepartementet.

1:o.

Med skrivelse den 11 februari 1931 till ministern för utrikes ärendena har generalkonsuln i London E. G. Sahlin överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri vicekonsuln i Liverpool, konsuln Emil Augustin Enhörning anhållit, att pension av statsmedel måtte beredas honom.

*Ang.
pension åt
konsuln E. A.
Enhörning.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Enhörning, som är född den 10 september 1864, efter universitetsstudier för hovrättsexamen, vilka studier emellertid måste avbrytas på grund av sjukdom, år 1887 erhöll anställning såsom biträde vid vicekonsulatet i Liverpool; att han påföljande år erhöll anställning såsom biträde vid generalkonsulatet i Helsingfors; att han, ehuru i avsaknad av akademisk examen, på grund av goda vitsord över sin tjänstgöring antogs till e. o. kontorist å konsulsstaten den 13 juni 1893; att han därefter under år 1893 tjänstgjorde vid beskickningen i London och generalkonsulatet i Helsingfors; att han innehade konsulsstipendium under tiden april 1894—april 1897 samt under åren 1894 och 1895 företog stipendieresor i Centralamerika; att han under tiden maj—december 1895 tjänstgjorde vid generalkonsulatet i New York; att han under år 1896 och januari 1897 var förordnad såsom olönad vicekonsul i Shanghai; att han därefter tjänstgjorde vid generalkonsulatet i New York till juni 1897, då han förordnades till olönad vicekonsul i Blyth; att han år 1906 blev olönad vicekonsul i Liverpool och i samband därmed förlänades konsuls namn, heder och värdighet; att han under en månad år 1902 var tillförordnad konsul i Leith och under tiden december 1905—april 1906 tillförordnad generalkonsul i Helsingfors; att — sedan enligt beslut av 1903 års riksdag de konsulatavgifter, som svenska eller norska, lastande eller lossande fartyg haft att erlægga i hamn, varest fanns svensk-norsk konsul eller vicekonsul, upphört — Enhörning, vilken av sådana avgifter beräknats under åren 1898—1900 hava haft en inkomst av i medeltal 11,679 kronor, för de sålunda mistade avgifterna tilldelades en personlig gottgörelse av 5,000 kronor, vilket belopp sedermera utgått oförändrat av ett för varje budgetår under tredje huvudtiteln för dylikt ändamål uppfört anslag; att han därjämte åtnjutit kontorskostnadsersättning, som jämlikt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgått med 1,200 kronor för år under tiden januari 1907—mars 1908, med 3,000 kronor för år under tiden april 1908—mars 1913, med 4,000 kronor för år under tiden april 1913—december 1919 samt med 6,000 kronor för år under tiden därefter; samt att han år 1915 tilldelades en krigsarbetsgottgörelse av 1,200 kronor.

Generalkonsuln i London har i sin förenämnda skrivelse den 11 februari 1931 anfört i huvudsak följande:

Enhörning, vilken sedan år 1887 varit anställd uti konsulär tjänst och sålunda år 1931 räknade 44 tjänstår, hade alltsedan sitt inträde på banan ägnat sig helt åt sin verksamhet på de olika poster, han innehaft i svenska statens tjänst. De inkomster, han efter konsulatavgifternas upphörande åtnjutit av sitt arbete, hade särskilt med hänsyn till de allmänna levnadsomkostnaderna i England varit relativt blygsamma, och hade han säsonen följd därav under en serie år haft att kämpa med ekonomiska svårigheter. Han befunde sig också för närvarande uti i viss mån brydsamma ekonomiska omständigheter. Då vidare Enhörning under sin långa tjänstgöring ständigt med nit och omsorg fullgjort sina tjänsteåligganden, tillstyrkte generalkonsuln den av Enhörning gjorda framställningen.

Statskontoret, som den 5 mars 1931 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har däri anfört:

Enligt vad handlingarna utvisade föreläge beträffande Enhörning i huvudsak samma omständigheter, som föranledde 1920 års riksdag att med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i propositionen nr 324 bevilja pension å 3,500 kronor åt konsuln i Bordeaux H. O. Gyllenram. På grund härav föreställde sig statskontoret, att en liknande pensionsförmån borde utverkas åt Enhörning, med iakttagande likväl att en år 1920 beviljad pension å 3,500 kronor numera motsvarades av en nyreglerad pension å 4,152 kronor.

Statskontoret har sålunda hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Enhörning finge från och med månaden näst efter den, vari avsked från befattningen såsom vicekonsul bleve honom beviljat, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 4,152 kronor.

Med hänsyn till den synnerligen långa tid, varunder Enhörning ägnat sina krafter åt det svenska konsulatväsendet, och då Enhörning, ehuru icke i egentlig mening avlönad tjänsteman, likväl tjänstgjort under omständigheter, som kommit honom att intaga en ställning, i mycket påminnande om sådan tjänstemans, anser jag skäligt, att han kommer i åtnjutande av pension av statsmedel vid avgången från vicekonsulsbefattningen. På sätt statskontoret påpekat tillerkände 1920 års riksdag pension åt konsuln H. O. Gyllenram, vilken tjänstgjort under villkor, likartade med Enhörnings. Jag vill även erinra därom, att — såsom framhållits vid behandlingen av frågan om pension åt Gyllenram — denne och Enhörning i avseende å tjänstgöringsförhållandena intagit en särställning inom vår konsulära representation, och att med hänsyn härtill ett beviljande av pension i dessa fall ej behöver bliva av prejudicerande verkan.

*Departement-
chefen.*

Under återopande av vad jag sålunda anfört och då jag icke funnit anledning till erinran mot det av statskontoret för Enhörning föreslagna pensionsbeloppet, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vicekonsuln i Liverpool, konsuln Emil Augustin Enhörning må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från befattningen såsom vicekonsul, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 4,152 kronor.

Försvarsdepartementet.

2:o.

Ang.
pension
åt konstruktören
C. U.
Möller.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av varvchefen vid flottans station i Karlskrona med tillstyrkan till marinförvaltningen överlämnad ansökning av den 10 december 1929 har konstruktören vid varvets ingenjördepartement Carl Ulrik Möller anhållit att få komma i åtnjutande av pension efter avgång ur tjänst.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Möller är född den 29 maj 1865; att han avlagt avgångsexamen vid Chalmers tekniska institut; att han den 1 juli 1902, efter att under åtskilliga år hava praktiserat vid varv i Sverige och i utlandet, anställdes vid varvet i Karlskrona och den 17 september samma år antogs såsom ritare vid dess ingenjördepartement; att han från och med den 1 juli 1928 såsom extra ordinarie tjänsteman med placering till tjänstgöring såsom konstruktör åtnjöt avlöning å 5,790 kronor för år enligt 18 lönegraden, 21 löneklassen, i 1928 års löneplan för vissa civila och civilmilitära extra ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, varjämte han uppburit ett personligt lönetillägg, så att hans årliga löneförmåner uppgått till 5,892 kronor jämte dyrtidstillägg och motsvarat vad han före ikraftträdandet av 1928 års avlöningsreglemente för nämnda befattningshavare uppburit i löneförmån sedan år 1923; samt att, då han icke innehaft sådan befattning, som omförmäles i § 2 av det för flottans pensionskassa gällande reglemente, han icke kunnat bliva delägare i nämnda kassa och följaktligen ej är berättigad till någon pension ur kassan.

Direktionen över flottans pensionskassa har i utlåtande den 29 januari 1930 anfört, bland annat, att direktionen funne det med rättvisa och billighet förenligt, att Möller tillerkändes pension efter sitt avsked från tjänsten. Direktionen ville fördenskull tillstyrka, att pension av allmänna indragningsstatens medel bleve för honom utverkad; dock att direktionen ifrågasatte, huruvida sådan pension borde utgå, innan Möller innehade 30 tjänstår eller den lägsta tjänstetid, för vilken ämbets- eller tjänstemän vid marinen ägde åtnjuta pension enligt det för flottans pensionskassa gällande reglemente.

Rörande storleken av det belopp, varmed pension för Möller borde utgå, ville direktionen framhålla, att enligt riksdagens skrivelse den 14 juni 1921, nr 323, punkt 10, riksdagen medgivit, att ritaren vid flottans varvs i Karlskrona ingenjördepartement Johan Oscar Allard finge från och med månaden näst efter den, då han entledigades från sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,700 kronor. Allard hade åtnjöt en avlöning av

2,700 kronor för år. Den honom tillerkända pensionen utgjorde sålunda cirka 63 procent av nämnda avlöningsbelopp. Möller vore, som förut framhållits, placerad i 18 lönegraden, 21 löneklassen, i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän. Nämnda löneklass upptog för ortsgrupp D, till vilken Karlskrona vore hänförd, ett avlöningsbelopp av 5,790 kronor. Då Möller enligt direktionens uppfattning borde likställas med icke-ordinarie befattningshavare vid den civila statsförvaltningen i 18 lönegraden, för vilken 1926 års pensionsutredning föreslagit ett tjänstepensionsunderlag av 3,444 kronor, syntes det direktionen skäligt och lämpligt, att den för Möller utgående pensionen, sedan han uppnått en tjänstetid av 30 år, fastställdes till sistnämnda belopp, eller cirka 60 procent av Möllers avlöningsförmåner. Det av pensionsutredningen föreslagna villkoret för åtnjutande av nämnda pensionsförmån, att vederbörande skulle hava erlagt pensionsavgift med av utredningen angivet belopp, syntes i viss mån kunna kompenseras av det förhållande, att Möller uppbyure ett personligt lönetillägg, så att hans årliga löneförmåner i verkligheten uppginge till 5,892 kronor, eller ett belopp, som med 102 kronor överstege det för 18 lönegraden, 21 löneklassen, ortsgrupp D, i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän upptagna avlöningsbeloppet.

Därest det med hänsyn till tjänstens krav skulle befinnas erforderligt, att Möller avginge från sin innehavande befattning, innan han innehade 30 tjänstår, syntes en mot den kortare tjänstetiden svarande avkortning av angivna tjänstepensionsunderlag böra äga rum.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *marinförvaltningen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 mars 1930 anfört, att, då Möller icke vore berättigad till pension enligt gällande pensionsbestämmelser, han syntes, när han avginge från sin tjänst, böra, i likhet med vad som plägade ske i fråga om icke pensionsberättigad personal inom statsförvaltningen med lång tjänstetid, tillerkännas pension enligt särskilt medgivande av riksdagen.

Vad anginge pensionens belopp, syntes böra beaktas pensionsförhållandena för jämförlig icke-ordinarie personal inom andra grenar av statsverksamheten. Därvid vore först att märka, att pensionering av icke-ordinarie personal ej vore anordnad vid allmänna civilförvaltningen men väl vid kommunikationsverken. Med tillämpning av 1917 års reglemente för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal syntes Möller såsom placerad i 21 löneklassen hava bort efter ett pensionsunderlag av 3,440 kronor åtnjuta efter 27 års tjänst statspension med 1,548 kronor. Om detta belopp lades till grund vid beräkning av Möllers pension, skulle denna jämte pensionstillägg enligt kungörelsen nr 360 år 1922 med 120 kronor och pensionsförhöjning enligt kungörelsen nr 280 år 1925 med 262 kronor uppgå till, efter avrundning nedåt för delbarhet med tolv, sammanlagt 1,920 kronor. Därrest hän-

syn toges även till avgiftspension, skulle statspension och avgiftspension sammanlagt utgöra 2,322 kronor, vartill skulle komma pensionstillägg av 60 kronor och pensionsförhöjning av 315 kronor. Om från sålunda erhållet belopp, 2,697 kronor, i likhet med vad som vanligen ägde rum vid beräkning av riksdagspension, avdrag med $\frac{1}{10}$ verkställdes med hänsyn till att pensionsavgifter icke erlagts, skulle pensionen utgöra efter avrundning 2,424 kronor.

Emellertid hade 1926 års pensionsutredning år 1927 avgivit betänkande med förslag till ny civil pensionslag, innefattande jämväl pensionsbestämmelser för icke-ordinarie personal inom allmänna civilförvaltningen. Där angivna grunder hade de senaste åren stundom tillämpats vid beräkning av pension åt personal, vilken pensionerats genom särskilda medgivanden av riksdagen. Exempelvis kunde hänvisas till propositionerna nr 10:1928, punkt 2, och nr 211:1929. Enligt nämnda förslag utgjorde pensionsunderlaget för icke-ordinarie befattningshavare i 18 lönegraden 3,444 kronor. För Möller skulle pensionen, beräknad efter antalet tjänstår vid uppnåendet av 65 års ålder, utgöra utan avrundning 3,185 kronor 70 öre. Emellertid plägade, som förut antytts, avdrag med $\frac{1}{10}$ ske för icke erlagda pensionsavgifter. Pensionen skulle i överensstämmelse härmed bliva, efter avrundning för delbarhet med tolv, 2,868 kronor, vartill marinförvaltningen ansåge Möllers pension böra bestämmas, så mycket mer som exempelvis flaggunderofficer redan vid 55 års ålder komme i åtnjutande av sammanlagda pensionsförmåner till belopp av 2,544 kronor. Möllers pension syntes böra utgå från och med dagen efter den, då han efter uppnådd ålder av 65 år avginge från sin tjänst, samt bestridas från allmänna indragningsstaten.

Under åberopande av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen medgiva, att Möller finge från och med dagen efter den, då han efter uppnådda 65 levnadsår avginge från sin tjänst, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,868 kronor.

Statskontoret, som den 15 mars 1930 avgivit utlåtande i ämnet, har därvid anslutit sig till det av marinförvaltningen framställda förslaget.

*Departement-
chefen.*

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser jag, att Möller bör komma i åtnjutande av pension av statsmedel, då han avgår från sin tjänst.

Vad angår pensionens storlek har jag vid jämförelse med det belopp, 2,544 kronor, som — inberäknat av riksdagen genom särskilda beslut beviljad pensionsförbättring — plägat i pension tillgodokomma verkmästare vid marinen, samt med hänsyntagaude därtill, att Möller icke såsom dessa haft att erlagga pensionsavgifter, kommit till den uppfattningen, att en pension å 2,400 kronor i förevarande fall kan anses skälig.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att konstruktören vid flottans varv i Karlskrona Carl Ulrik Möller må från och med dagen näst efter den, då han avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,400 kronor.

3:o.

I skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement den 12 januari 1931 har styresmannen för ammunitionsfabriken gjort framställning om beredande av pension åt förrådsförmannen vid fabriken avdelning å Marienberg Johan August Johansson.

Ang.
pension åt
förrådsför-
mannen vid
ammunitions-
fabriken J. A.
Johansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson, som är född den 18 juni 1871, tjänstgjort vid ammunitionsfabriken sedan den 28 augusti 1903 med avbrott dock för tiden den 3 januari 1921—den 15 april 1922, under vilken tid han på grund av en fabriken övergången eldsvåda varit skild från sin anställning därstädes; att hans arbetsinkomst vid fabriken under år 1930 utgjorde 4,647 kronor, inberäknat dyrtidstillägg; att han med nit och ordningssinne fullgjort sitt arbete och städse iakttagit ett hedrande uppförande; samt att hans arbetsförmåga på grund av olika ålderskrämpor är väsentligt nedsatt.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har arméförvaltningens artilleridepartement i skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 januari 1931 anført, bland annat, att departementet ansåge det billigt, att Johansson genom pension bereddades någon hjälp till sitt livsuppehälle under sin återstående livstid. I fråga om storleken av den ifrågasatta pensionen funne sig departementet med hänsyn till vad i ärendet förekommit och till de pensionsbelopp, riksdagen senast beviljat med Johansson likställda arbetare, böra föreslå ett belopp av 1,152 kronor.

Artilleridepartementet har sålunda hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja Johansson en årlig pension å 1,152 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då han avgår från sin nuvarande anställning vid ammunitionsfabriken.

Statskontoret, som den 2 februari 1931 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har däri anført:

Gods skäl syntes föreligga för utverkande av pension åt Johansson. Det föreslagna pensionsbeloppet, 1,152 kronor, motsvarade vad som under de

senare åren i allmänhet plägat i pension beviljas en arbetsledande förman bland yrkesutbildade arbetare under förutsättning att vederbörande kunnat räkna inemot 30 år i statstjänst. Oaktat beloppet alltså vore ganska högt i detta fall, där tjänstårens antal vore 26, ville statskontoret dock icke påyrka sänkning.

Departements-
chefen.

I likhet med myndigheterna anser jag Johansson böra komma i åtnjutande av pension, då han avgår från sin anställning vid ammunitionsfabriken. Mot storleken av det av arméförvaltningens artilleridepartement föreslagna pensionsbeloppet har jag icke funnit anledning till erinran.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förrådsförmannen vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg Johan August Johansson må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

4:o.

Ang. pension
åt arbeterskan
Tyra Wilhelmina
Gullander.

Efter därom av arméförvaltningens artilleri- och civila departement i skrivelse den 23 april 1930 gjord framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juni 1930 med stöd av riksdagens skrivelse den 21 maj 1929, nr 186, att avskedsersättning enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen, finge beredas viss vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg anställd personal, däribland arbeterskan Tyra Wilhelmina Gullander, född Jansson. I enlighet härmed förklarade nämnda departement genom beslut den 8 juli 1930 Tyra Gullander berättigad att åtnjuta avskedsersättning till belopp av 4,200 kronor. Avskedsersättningen har emellertid icke till någon del utbetalts till Tyra Gullander, vilken ännu icke lämnat sin anställning.

I en av artilleri- och civila departementen med gemensamt utlåtande av den 20 juni 1930 överlämnad skrift har försvarsverkens civila personals förbund gjort framställning om beredande av pension — i stället för avskedsersättning — åt Tyra Gullander. Till stöd för denna framställning har förbundet anfört, att Tyra Gullanders arbetsförmåga på grund av sjukdom vore i så väsentlig mån nedsatt, att hon syntes sakna möjlighet att genom eget arbete försörja sig.

I en sedermera till Kungl. Maj:t inkommen skrift har Tyra Gullander, som meddelat, att omförmälda framställning tillkommit på hennes be-

gäran, förklarar sig avstå från anspråk på avskedsersättning, därest hon bleve tillerkänd pension.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Tyra Gullander, som är född den 16 december 1887 och gift med arbetaren vid flottans varv i Stockholm Knut Fredrik Gullander, enligt företett läkarintyg lider av kronisk deformerande inflammation i vänster knäled jämte sjukliga förändringar i knäskålarna, avsevärd fettstot samt en måttlig lungutvidgning utan komplikationer ävensom företett en avsevärd neuros, på grund varav hennes förmåga att genom kroppsarbete »under mera ogynnsamma förhållanden» försörja sig är väsentligt nedsatt; att arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i inhämtat yttrande uttalat, att Tyra Gullander måste anses vara definitivt arbetsförmögen; att Tyra Gullander varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 23 augusti 1904 samt under sin anställning visat god arbetsskicklighet och ådagalagt ett hedrande uppförande; att hennes medelinkomst vid fabriken under åren 1927—1930 uppgått till något mindre än 2,000 kronor, inberäknat dyrtidstillägg; att hennes man uppbär en avlöning av 60 à 70 kronor per vecka; samt att makarna icke äga något kapital.

Arméförvaltningens artilleri- och civila departement hava i sin förenämnda skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 juni 1930 anfört, bland annat, att departementen ansåge det billigt, att Tyra Gullander med hänsyn till hennes långa tjänstetid vid ammunitionsfabriken tillerkändes pension under sin återstående livstid i stället för avskedsersättning vid avgången ur tjänsten. I fråga om storleken av den ifrågasatta pensionen funne departementen sig — under åberopande av Kungl. Maj:ts till 1930 års riksdag framlagda förslag i liknande ärende (Kungl. Maj:ts prop. nr 57, punkt 4, angående pension åt arbeterskan vid ammunitionsfabriken Maria Kastman, född Kers) samt riksdagens beslut med anledning härav (R. skr. nr 369, punkt 25) — böra föreslå ett belopp av 504 kronor för år.

Departementen hava således hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja Tyra Gullander en arlig pension under hennes återstående livstid till belopp av 504 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då hon entledigades från sin anställning vid ammunitionsfabriken.

Statskontoret, som den 18 juli 1930 avgivit utlåtande i ärendet, har därvid anfört, att, när Tyra Gullander icke uppnått 50 levnadsår, hon jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) icke kunnat erhålla förtidspension utan endast avskedsersättning. Då Tyra Gullander, enligt vad som framginge av handlingarna i ärendet, vore definitivt arbetsförmögen, syntes åt henne böra utverkas pension i likhet

med vad som plägade ske beträffande i statens tjänst anställda arbetare, vilka efter lång anställningstid på grund av arbetsoförmåga nödgades lämna sina anställningar. I anledning härav och då statskontoret icke hade något att erinra mot det av arméförvaltningen ifrågasatta pensionsbeloppet, 504 kronor årligen, tillstyrkte statskontoret, att åt Tyra Gullander utverkades pension från allmänna indragningsstaten med berörda belopp, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigades från sin anställning vid ammunitionsfabriken, dock under villkor att hon avsade sig rätten till avskedsersättning.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit och under erinran att, på sätt av det föregående framgår, Tyra Gullander av sagt sig rätten till avskedsersättning, för den händelse pension beviljas henne, finner jag mig böra tillstyrka, att pension från allmänna indragningsstaten beredes Tyra Gullander. Beträffande pensionsbeloppets storlek biträder jag myndigheternas förslag.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att arbeterskan vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg Tyra Wilhelmina Gullander, född Jansson, må — med avstående av henne tillerkänd avskedsersättning — från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Ecklesiastikdepartementet.

5:o.

Ang.
pension åt
förrre över-
läraren vid
tekniska skolan
i Stockholm
K. F.
Månsson.

Med eget utlåtande av den 20 december 1930 har skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat en av styrelsen för tekniska skolan i Stockholm gjord, den 6 december 1930 dagtecknad framställning om beredande av pension åt förrre överläraren vid nämnda läroanstalt, konstnären Karl Filip Månsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Månsson, som är född den 5 mars 1864, var anställd vid tekniska skolan från och med den 1 november 1915 till och med den 30 september 1930, då han avgick på grund av sjukdom; att han tjänstgjort såsom överlärare i målning vid tekniska afton- och söndagsskolan samt såsom lärare i dekorationsmålning vid målardagsskolan med en sammanlagd tjänstgöringstid av 15 timmar i veckan; att hans avlöningsförmåner, fränsett dyrtidstillägg, från och med år 1920 upp-

gingo till 2,172 kronor om året, varav 642 kronor såsom överlärare och 1,530 kronor såsom lärare i dekorationsmålning; samt att han icke innehar eller innehaft annan anställning än sin befattning vid tekniska skolan.

Styrelsen för tekniska skolan har i sin framställning anfört, bland annat, att skolan genom Månssons avgång lede en synnerligen stor förlust samt att Månsson genom sina utomordentliga egenskaper både som lärare och som konstnär inom sitt fack gjort undervisningen i dekorationsmålning ovärderliga tjänster. Under erinran, att i tidigare fall förtjänta lärarkrafter vid skolan tillerkänts pension vid avgången från skolan, har styrelsen hemställt, att pension måtte beredas Månsson, att utgå med $\frac{2}{3}$ av hans förutnämnda avlöningsförmåner 2,172 kronor eller med 1,448 kronor för år jämte dyrtidstillägg.

I sitt utlåtande den 20 december 1930 har *skolöverstyrelsen* yttrat, bland annat, följande:

Skolöverstyrelsen ville erinra därom, att befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm visserligen icke vore berättigade att erhålla pension enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension men att riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts framställningar i flera föregående fall, senast år 1929, medgivit pension åt lärare och andra befattningshavare vid nämnda läroanstalt, varvid pensionens belopp beräknats efter i huvudsak samma grunder, som genom sagda lag vore fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst. Överstyrelsen ansåge sig därför på goda skäl kunna tillstyrka en likartad behandling av nu förevarande framställning, varvid dock för erhållande av full pension syntes såsom för ordinarie lärare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier böra fordras trettio tjänstår. Enär Månsson vid avgången från sin befattning kunde räkna sig tillgodo en anställningstid av 14 år, funne överstyrelsen sålunda beloppet av den pension, som skulle tillkomma honom, böra uppgå till $\frac{14}{30} \times \frac{2}{3} \times 2,172 = 675$ kronor 73 öre eller, avjämnat till närmast lägre med tolv jämnt delbara krontal, 672 kronor jämte dyrtidstillägg enligt de grunder, som vore eller kunde bliva fastställda.

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Månsson finge från och med månaden näst efter den, under vilken han avgått från sin befattning vid skolan, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 672 kronor.

Statskontoret, som den 21 januari 1931 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, har därvid anfört följande:

Under återopande av vad skolöverstyrelsen anfört ävensom den utredning rörande lärarpersonalens vid tekniska skolan i Stockholm ställning i pensionshänseende, som av statskontoret framlagts i utlåtande den 14 april 1924 (Kungl. Maj:ts prop. nr 136/1925, punkt 9, angående pension åt över-

läraren vid tekniska skolan i Stockholm C. A. Sundvall m. fl.), ville statskontoret framhålla, att goda skäl syntes föreligga för beredande av pension åt Månsson. Vid beräkning av pensionsbeloppet borde det observeras, att befattningshavare vid tekniska skolan uppbure dyrtidstillägg enligt samma grunder, som gällde för tjänsteman vid oreglerade verk, under det att samtliga de pensioner, som beviljades av riksdagen, behandlades enligt de föreskrifter, som gällde för reglerade pensioner. Såsom utgångspunkt vid beräkningen av nu ifrågavarande pension syntes böra tagas ett belopp, utgörande två tredjedelar av vederbörandes avlöning med reducering därav med hänsyn till tjänstarens antal, samt härtill — såsom kompensation för skillnaden mellan högre och lägre dyrtidstillägg — läggas pensionsförhöjning I enligt föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer. Då vederbörande ej erlagt pensionsavgifter, borde den sålunda erhållna summan något reduceras, förslagsvis med 15 procent. Det pensionsbelopp, som i enlighet därmed skulle utgå, utgjorde emellertid ungefärligen det av skolöverstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 672 kronor, på grund varav statskontoret icke hade något att erinra mot utverkande åt Månsson av pension med nyssnämnda belopp.

Departements-
chefen.

I överensstämmelse med vad i tidigare liknande fall ägt rum synes Månsson böra beredas pension av statsmedel. Beträffande storleken av pensionen finner jag mig kunna tillstyrka det av ämbetsverken förordade beloppet, 672 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre överläraren vid tekniska skolan i Stockholm Karl Filip Månsson må, från och med den 1 oktober 1930 räknat, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 672 kronor.

6:o.

Ang.
pension åt
överlärarin-
nan vid tek-
niska skolan
i Stockholm
Louise Annie
Margarethe
Frykholm.

Med utlåtande den 20 december 1930 har skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat en av styrelsen för tekniska skolan i Stockholm gjord framställning av den 6 december 1930 om pension åt överlärarinnan vid nämnda läroanstalt Louise Annie Margarethe Frykholm.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Annie Frykholm, som är född den 3 januari 1872, sedan höstterminen 1911 varit anställd vid tekniska skolan; att hon alltifrån nämnda tid tjänstgjort såsom lärarinna i haute-lissevävnad vid den högre konstindustriella skolan; att hon därjämte alltsedan höstterminen 1915 dels varit underlärarinna i konstindustriell fack-teckning vid högre konstindustriella skolan och dels undervisat i samma ämne vid avdelningen för kvinnliga lärjungar, vid vilken sistnämnda av-

delning hon tjänstgjort såsom underlärarinna under tiden intill den 30 april 1925 och såsom överlärarinna under tiden därefter; att hon dessutom från och med höstterminen 1915 till och med vårterminen 1917 i egenskap av underlärarinna bestritt undervisning i målning vid avdelningen för kvinnliga lärjungar; att hennes tjänstgöring omfattar sammanlagt 23 timmar i veckan; att hennes avlöningsförmåner från och med år 1925 utgjort 3,023 kronor om året jämte dyrtidstillägg, därav såsom lärarinna i haute-lisse-vävnad 560 kronor, såsom underlärarinna i fackteckning vid den högre konstindustriella skolan 1,278 kronor samt såsom överlärarinna i samma ämne vid avdelningen för kvinnliga lärjungar 1,185 kronor; att hon hos styrelsen för tekniska skolan anmält sig önska avgå från sina befattningar vid skolan från och med ingången av år 1932; samt att hon icke innehar eller innehaft annan anställning än vid tekniska skolan.

Styrelsen för tekniska skolan har till stöd för framställningen åberopat, bland annat, att Annie Frykholm varit en av förgrundsfigurerna inom textil- och mönsterkompositionsfacket och som lärarinna nedlagt stora förtjänster på arbetet vid skolan. Beträffande pensionsbeloppet har styrelsen hemställt, att detsamma måtte fastställas till två tredjedelar av Annie Frykholms nuvarande löneförmåner, 3,023 kronor, eller alltså till 2,015 kronor 33 öre, dyrtidstillägg oberäknat.

I sitt utlåtande den 20 december 1930 har *skolöverstyrelsen* anført, bland annat, att enär riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts framställningar i flera föregående fall medgivit pension åt befattningshavare vid tekniska skolan, varvid pensionens belopp beräknats efter i huvudsak samma grunder, som genom 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension vore fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst, överstyrelsen ansåge sig på goda skäl kunna tillstyrka en likartad behandling av nu förevarande framställning, varvid dock för erhållande av full pension syntes, såsom för ordinarie lärare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier, böra fordras trettio tjänstår. Enär Annie Frykholm vid den tidpunkt, hon hade för avsikt att avgå från sina befattningar, kunde räkna sig till godo en anställningstid av allenast 20 år, funne överstyrelsen sålunda beloppet av den pension, som kunde tillkomma henne, böra uppgå till $20/30 \times 2/3 \times 3,023 = 1,343$ kronor 55 öre eller, avjämnat till närmast lägre med tolv jämnt delbara krontal, 1,332 kronor jämte dyrtidstillägg enligt de grunder, som vore eller kunde bliva fastställda.

På grund av vad sålunda anförts har *skolöverstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Annie Frykholm finge från och med månaden näst efter den, varunder hon efter uppnädd ålder av 60 år avgått från sina befattningar vid tekniska skolan, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,332 kronor.

Statskontoret, som den 21 januari 1931 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har däri anfört, att då förhållandena beträffande Annie Frykholm vore likartade med dem, som gällde rörande förre överläraren vid tekniska skolan K. F. Månsson, statskontoret — under återopande av sitt samtidigt avgivna utlåtande i fråga om pension åt Månsson — tillstyrkte bifall till förevarande framställning på sätt skolöverstyrelsen hemställt.

*Departements-
chefen.*

Under hänvisning till det under nästföregående punkt upptagna ärendet tillstyrker jag, att Annie Frykholm beredes pension med det av ämbetsverken förordade beloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att överlärarinnan vid tekniska skolan i Stockholm Louise Annie Margarethe Frykholm må från och med månaden näst efter den, varunder hon efter uppnådda sextio levnadsår avgår från sin befattning vid skolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,332 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—6:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

Olga Gjörloff.